

УКРАЇНА

(19) **UA** (11) **103713** (13) **U**
(51) МПК (2015.01)
C08B 37/00
C08B 37/16 (2006.01)
C07H 3/00

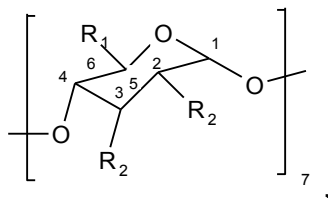
ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
УКРАЇНИ

(12) ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

(21) Номер заявки: u 2015 06434	(72) Винахідник(и): Сінельников Сергій Ігорович (UA), Опанасенко Олена Анатоліївна (UA), Рябов Сергій Володимирович (UA)
(22) Дата подання заявки: 30.06.2015	(73) Власник(и): ІНСТИТУТ ХІМІЇ ВИСОКОМОЛЕКУЛЯРНИХ СПОЛУК НАН УКРАЇНИ, Харківське шосе, 48, м. Київ, 02160 (UA)
(24) Дата, з якої є чинними права на корисну модель: 25.12.2015	
(46) Публікація відомостей про видачу патенту: 25.12.2015, Бюл.№ 24	

(54) ПЕРОКСИД β -ЦИКЛОДЕКСТРИНУ ЯК ОЛІГОМЕР ТА ТЕРМОІНІЦІАТОР ДЛЯ СИНТЕЗУ β -ЦИКЛОДЕКСТРИНВІСНИХ ПОЛІМЕРІВ**(57) Реферат:**

Пероксид β -циклодекстину загальної формули:

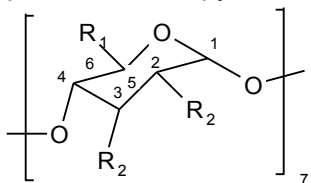

де $R_1 = -COOH$ або $-CH_2-O-\beta$ -ЦД, або CH_2-OH ; $R_2 = -O-\beta$ -ЦД або $-OH$, як олігомер та термоініціатор для синтезу β -циклодекстринвісних полімерів.

UA 103713 U

Корисна модель належить до сполук, які містять вуглець, водень та кисень, відноситься до похідних полісахаридів і є сумішшю окиснених форм β -циклодекстрину (β -ЦД) з пероксидними та карбоксильними групами загальної формули:

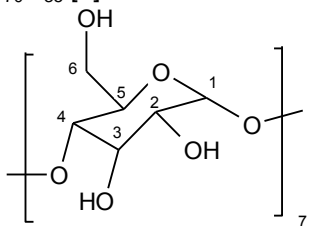

- 5 де $R_1 = -COOH$ або $-CH_2-O-\beta$ -ЦД, або CH_2-OH ; $R_2 = -O-\beta$ -ЦД або $-OH$, як олігомер та термоініціатор для синтезу β -циклодекстринвмісних полімерів.

- Отримані сполуки можуть бути використані як ініціатори термopolімеризації ненасичених сполук та як олігомери у виробництві полімерних матеріалів. Синтезовані сполуки можна використовувати у природоохоронній галузі, а саме, у водоочисних системах промислових підприємств, завдяки їх здатності пришвидшувати фотодеградацію органічних забруднювачів докільля. Полімери на основі окисненого β -ЦД також відзначаються високою сорбційною здатністю щодо барвників, особливо до фенолфталейну.

- Відомо, що β -ЦД широко використовують у каталізі [1], харчовій [2], косметичній [3] та фармацевтичній галузях промисловості [4], зазвичай у ролі агенту для повільного виділення і доставки речовин. Однак, при його використанні постає проблема невеликої розчинності його у воді - 1,8 % [5], як наслідок використання токсичних органічних розчинників.

Найближчим за хімічною будовою до сполук, які заявляються, є β -циклодекстрин формули $C_{42}H_{70}O_{35}$ [6]:

- 20 Задачею заявленої корисної моделі є отримання пероксиду β -циклодекстрину. Поставлена задача вирішується синтезом окисненого β -циклодекстрину пероксидом водню.

Суть заявленої корисної моделі пояснюється прикладами.

Приклад 1.

Синтез пероксиду β -циклодекстрину.

- 25 β -циклодекстрин розчиняли у 3 %-му водному розчині пероксиду водню (1 г в 50 мл розчину). До утвореного розчину додавали 0,2 мл 0,1 N HCl, поміщали в термошафу та витримували 120 годин при 75 °С. Продукт виділяли з розчину упарюванням при 75 °С.

Вихід (%) - 100.

- 30 Будову синтезованого продукту досліджено методами ІЧ-, ^1H ЯМР-спектроскопії та хімічним аналізом.

Продукт розкладається без плавлення при температурі вище 150 °С.

ІЧ-спектр (cm^{-1}): 3365 ($-OH$), 2928 ($-CH$), 1730 ($C=O$), 1622 (H_2O , $-COO^-$), 1000-1200 (область поглинання глюкозидного кільця β -ЦД).

- 35 ^1H ЯМР (м.ч.): 5,7-5,9 м.ч. (вторинні OH); 5,52 ($CH=CH$); 4,8 (H^1); 4,5 (первинні OH); 3,3 (H^2 , H^4); 3,7 (H^3 , H^5 , H^6).

Хімічний аналіз на $COOH$ -групи: $\%_{COOH} = 11$, що відповідає 3 групам на 1 моль речовини; на пероксидні ($-O-O-$) групи: $\%_{POG}$ до 12, що відповідає 4 групам на 1 моль речовини.

Пероксид- β -ЦД відрізняється від нативного β -ЦД кращою розчинністю у воді (в ~ 10 разів). Головною перевагою методу отримання таких сполук є проведення синтезу без органічних розчинників і додаткових реагентів, окрім пероксиду водню, що робить його високоекономічним.

Приклад 2.

Синтез полімеру на основі пероксиду β -циклодекстрину та акрилатних мономерів.

- 45 Наважку пероксиду- β -ЦД (0,3 г) розчиняли у 2 г суміші вода: ізопропіловий спирт (1:1), потім додавали мономери діетиламіноетилметакрилат (ДЕАЕМ) та етиленглікольдиметакрилат (ЕГДМА) у кількості 0,2 г. Витримували при 75 °С протягом 2 годин, після цього залишали на добу при кімнатній температурі. Отриманий осад переносили на фільтр та промивали водою 3 рази (порціями по 50 мл), потім висушували до сталої ваги.

Вихід (%) - 75.

Будову синтезованого продукту досліджено методом ІЧ-спектроскопії.
ІЧ-спектр (cm^{-1}): 3365 (-OH), 2928 (-CH), 1730 (C=O), 1617-1631 (H_2O , $-\text{COO}^-$, $-\text{C}=\text{C}-$), 1150, 1240 (-CO), 1032 (поглинання глюкозидного кільця β -ЦД).

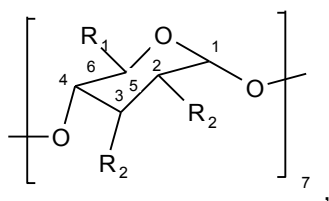
Пероксид- β -ЦД у даній реакції є олігомером, а також ініціатором термopolімеризації, що виключає додавання допоміжних каталізаторів для проведення синтезу.

Джерела інформації:

1. C. Binkowski, J. Cabou, H. Bricout et al. Cleavage of water-insoluble alkylallylcarbonates catalyzed by a palladium/TPPTS/cyclodextrin system: effect of phosphine/cyclodextrin interactions on the reaction rate // Journal of Molecular Catalysis A: Chemical. - 2004. - V. 215-P. 23-32.
2. Szente L. Cyclodextrins as food ingredients // Trends in Food Science & Technology Trends Food Sci Technol. - 2004. - V. 14. - P. 137-142.
3. Buschmann H.-J. Applications of cyclodextrins in cosmetic products // Journal of Cosmetic Science. - 2002. - V. 53. - P. 185-191.
4. Loftsson T. Cyclodextrins and their pharmaceutical applications // International Journal of Pharmaceutics. - 2007. - V. 329. - P. 1-11.
5. A. Magnúsdóttir, M. Masson and T. Loftsson. Cyclodextrins // J. Incl. Phenom. Macroc. Chem. - 2002. - Vol. 44. - P. 213-218.
6. Szejtli J. Introduction and general overview of cyclodextrin chemistry // Chem Rev. - 1998. - Vol. 98. - P. 1743-53. – найближчий аналог.

ФОРМУЛА КОРИСНОЇ МОДЕЛІ

Пероксид β -циклодекстрину загальної формули:

де $R_1 = -\text{COOH}$ або $-\text{CH}_2-\text{O}-\beta\text{-ЦД}$, або CH_2-OH ; $R_2 = -\text{O}-\beta\text{-ЦД}$ або $-\text{OH}$, як олігомер та термоініціатор для синтезу β -циклодекстринвмісних полімерів.